

Jahoda Sándor

Utazások Idilliában

Lukáts János: Tájak tenyerén

Lukáts Jánosnak, a költőnek, írónak, kritikusnak, rendhagyó „útirajzait” jelentette meg idén a Hungarovox Kiadó, *Tájak tenyerén* címmel. A szerző, vagy ahogy elnevezték: a „pannonföldi peregrinus”, az utóbbi tíz-egynéhány év, magyar kisvárosokban, és külföldi *kalandozásai* által tapasztalt élményeit gyűjtötte egy csokorba, és amelyeket többnyire már publikált előzőleg, különböző folyóiratokban. A fő hangsúly – a legtöbb írás ehhez kapcsolódik – azon a 24 magyar kisvárososon van, amelyeket a szerző felkeresett, és az anyag a kötet első és legbővebb ciklusát teszi ki.

Lukáts, mindjárt az elején fölteszi magának a kérdést, mit is jelent számára a kisváros: „Hogy mi a kisváros, azóta sem fogalmaztam meg magamnak. Talán olyan emberi lakóhely, amely vonz magához, mert adni akar valamit, amellyel egyetlen nap alatt megköthető egy életre szóló barátság.” (5.) Valóban, Lukáts mintha össze akarná barátkoztatni az olvasókat a kisvárosokkal. Egy életre szólóan. Teszi mindezt lelkesen és – lelkesítően.

Az író könyve ráébreszt, hogy nemzeti történelmünk – még mindig – milyen eleven erővel hat – főleg a vidéki településeken. „A templom oldalában, bronzkeretes köralakban Mindszenty bíboros alakja, kitért kezével mintha gyűjtené a híveket, vagy áldását osztja?” (20.) Vagy: „(...) Gyöngyös fölött az 1930-as években egy erdőtelepítés keretében úgy ültették a tölgyfacsemetéket, hogy azok megnöve Nagy-Magyarország térképét és a *Nem, nem, soha!* feliratot körvonalazzák. A növendékerdő fáit 1945 után egytől egyig kivágták...” (27.)

Rengeteg műemlékkel, szoborral; számos legendás csárdáról, borozóról, étteremről, cukrászdáról olvashatunk e kötetben. És mégis, a *Tájak tenyerén*-t elolvasva, az olvasóban némi hiányérzet keletkezhet, mert egy kicsit úgy tűnik, mintha az író, számos utazása során, bejárva – úgymond – Tolnát-Baranyát, nem találkozott volna *emberekkel*. Vagy, mintha nem lenne arcuk. Mutatóba azért előfordulnak (például Balassi szobra körül:) „A nagyszünetben kamasz fiúk és formásodó bakfislányok zsvivajogják körül, Bálint köztük bizonyosan jól érzi magát.” (22.) Vagy: „(...) az autóbusz zsúfolásig tele hazatérő iskolásokkal. Nézegetem az arcéleket, találok-e jellegzetes jász vonást rajzuk. Szépek és markánsak, barnák és feketék meg szőkék. (...) Jászok, magyarok? Gondolnak ilyesmire, természetes nekik?” (33.) Hol vannak a szürke, sötét, és még sötétebb árnyalatú foltok-szeplők „Idillia” színes-szivárványos felületén? – kérdezhetnénk. Olyan paradicsomi

lenne „Idillia”? Ha utazunk – útitársaknak örvendhetünk. Bárhol járunk – emberek vannak. És sok esetben szinte *pokoli* élményekben részesülhetünk. Vidéken is. Budapesten is. Akárhol. Mindenhol. Ezzel együtt nem kívánom „befeketíteni” Lukást János kötetét. Nem tudom, és nem is akarom. Csak annyit szerettem volna fentebb jelezni, hogy bajok – márpedig vannak.

De élmények is. Jócskán. Kellemesen, helyenként szellemesen jegyzi le az író: „(...) hamarosan beköszönünk az erdőbe, olyan szépen idebiccent az Avas tetejéről a kilátó...” (34.) Vagy: Az apró vonat döcög, miközben lélegzetelállító viaduktok ívelnek alatta, egy-egy alagút kitér a száját. Egyszerre elővillan a fák sűrűjéből két torony, amely mintha az égre nyílna, hegyesen, kecsesen. Zirc.” (134.) Vagy: „A vonat kerülget, szinte körbeudvarolja a Badacsonyt.” (109.)

Láthatjuk, hogy sokat zarándokolt, utazgatott ez a „pannonföldi peregrinus”. Vonaton is.

A kötetben gyakran előfordul, szinte jelképként a szerte az országban elültetett, a többszáz éve élő és viruló, és az elpusztított – *platánfák* sora. Valahogy mintha tényleg a megmaradást, a szívósságot, az erőt és szépséget szimbolizálnák.

A sokat járt „peregrinus” járt külhonban is – már ha valaki még mindig külhonnak nevezi, például Erdélyt, vagy a Felvidéket. Szóval járt Velencén (Itáliában), a Tátrában, és Erdélyben is. Amiről a szerző ekképp fogalmaz: „Erdélybe látogatni – hazajárás, világlátás, utazási ajándék.” (289.) És ez, tegyük hozzá, valóban így van.

Lukáts János megint egy hasznos kötetel gyarapította köteteinek számát. A *Tájak tenyerén* megérdemli a figyelmet. És ahogy maga, a „pannonföldi peregrinus” írja, mintegy okulásul, a későbbi korok számára: „(...) a külföldi tanulmányútról hazatérő diákoknak, a peregrinusoknak kötelező volt könyvet hozni magukkal, és a Könyvtárnak ajándékozni.” (132.)

Lukáts János teljesítette ezt. *Itt* van a könyv. Csak olvasni kell.

(Hungarovox Kiadó, Budapest, 2022)